

УДК 349.3

**ОБОВ'ЯЗКОВІ ЩЕПЛЕННЯ: ПОРУШЕННЯ
НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ ОСОБИ
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НЕЮ СВОЇХ ПРОФЕСІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ
НА ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ?**

I. С. ПОДЛІСНЯК

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Пріоритетним завданням політики держави в царині охорони здоров'я громадян є забезпечення останніх від захворювання інфекційними хворобами. Найрозповсюдженішим механізмом такої роботи виступає організація профілактичних щеплень, покликаних підвищити опірність, тонус людського організму до дії вірусів й різноманітних патогенів.

Надзвичайно поширеними в ЗМІ є новини про низки летальних випадків, що відбулися в пацієнтів, які зробили щеплення від основних патогенних мікроорганізмів. Своєю чергою, така інформація продукує відмову населення від таких профілактичних заходів для дітей, що спричинює низку епідеміологічних спалахів різних захворювань, які ще років десять назад позиціонувались як зниклі на нашій території.

Наразі в українській державі чиним є календар профілактичних щеплень, ратифікований наказом МОЗ України від 16.09.11 № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів» [5]. Мета, покладена в основу цього документу, є простою: він забезпечує достатній епідеміологічний стан через профілактику поширення інфекційних захворювань. Документ також містить список захворювань, вакцинація від яких позиціонована як обов'язкова. Так, окремі категорії співробітників мають обов'язково проходити вакцинацію, адже відмова від неї призводить до усунення від робочого процесу. Подібно до того, як педагоги регулярно проходять флюорографічне обстеження задля профілактики поширення різноманітних захворювань, що передаються повітряно-крапельним шляхом у навчальних закладах освіти.

Вищезазначені міри відносно робітника продукують проблему легітимізації таких заходів, адже вони можуть бути позиціоновані як такі, що порушують немайнове право кожної людини на охорону здоров'я, прописане в Конституції нашої держави та Цивільному кодексі. Так, відмова від вакцинації продукує низку обмежень прав громадянина в процесі актуалізації його конституційних прав. Останнє продукує ситуацію, за якої державою створюється ситуація, за якої мікробіологічні щеплення можна позиціонувати як псевдодобровальну дію, тобто право на щеплення перетворено в обов'язок громадян.

Зрозуміло, що держава, в процесі свого побутування, змушена актуалізувати різноманітні засоби впливу задля захисту своїх громадян від низки небезпечних ситуацій. Однією з них можна позиціонувати інфекційні

захворювання, які можуть спричинити смертельну небезпеку для громадян. Так, у ч. 2 ст. 27 КУ окреслено безпосередній обов'язок держави – захищати життя громадян, а ч. 2 ст. 49 репрезентує охорону здоров'я як галузь, яка фінансується державою, в тому числі представлено й профілактичні програми [3]. Таким чином, щеплення можна розглядати в межах стрижневої функції держави – піклування про здоров'я своїх громадян, проте це питання не має однозначного вирішення.

Першою чергою, це пов'язано із неоднозначністю цього питання: оскільки воно не має конкретного вирішення, то позиціонування щеплень як обов'язкової міри захисту здоров'я не легітимним. Адже, в таких умовах, держава має надати своїм громадянам можливість вільного вибору на базі інформації, яка б побутувала у вільному доступі [4, с. 540-542]. Так, у ст. 19 Загальної Декларації Прав Людини зазначено право кожної людини на волю переконань та їхнє вільне висловлення [2]. А в п. 11 ч. 1 Європейської Соціальної Хартії репрезентовано право кожного громадянина використовувати будь-які заходи, які надають йому можливість підтримувати належний рівень здоров'я [1]. Окрім того, загроза здоров'ю, на яку наражаються особи, що роблять вакцинацію офіційно підтверджена, а тому змушувати робити такі щеплення не можна з політико-правового боку.

Відтак, якщо ризик післящепленневих наслідків визнано на офіційному, то особа свідомо, спираючись на цю інформацію, має право на випрацювання негативної позиції відносно щеплення й відмовитись від нього. Однак особи, щеплення у яких немає стикаються із дискримінацією, що виявляються у забороні відвідування дитячого садка, загальноосвітнього навчального закладу тощо. Незважаючи на те, що ст. 53 КУ акцентує увагу на тому, що освіта в Україні є доступною на всіх її рівнях (дошкільному, повній загальній середній освіті, вищій освіті тощо). При цьому навіть наявне Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 53 Конституції України [3].

Отже, переведення вакцинації в категорію обов'язкових для громадян дій призводить до витворення ситуації, в межах якої з одного боку громадянин, усвідомлюючи всю небезпечність для власного здоров'я такої процедури, змушений наражати себе на небезпеку аби вберегтися від урізання своїх конституційних прав. Окреслена ситуація засвідчує порушення низки громадянських прав, серед яких: право на життя, освіту, охорону здоров'я, право на неприпустимість втручання в сферу її особистого життя тощо (ст. 27, 32, 49 КУ).

Вищезазначене продукує нас до висновку про необхідність приведення Законодавства України до Конституції нашої держави, задля чого варто зробити вакцинацію не обов'язковою, а добровільною дією громадянина, виключивши норми, що регламентують обмеження й дискредитацію осіб, які не здійснили таку дію. Така серія заходів сприятиме відповідності нормам Конвенції про права дитини (ст. 2), за якою держави-учасниці дотримуються

й гарантують дотримання всіх прав, передбачених нею, за кожною дитиною. Звичайно, у випадку, якщо на останню вона поширюється, без фактів будь-якого дискримінування, незалежно ні від яких супутніх обставин.

Громадяни України повинні самостійно вирішувати для себе та своїх дітей питання необхідності проведення щодо них встановлених Міністерством охорони здоров'я щеплень. Прийшов час переглянути норми, що порушують цивільні права громадян і привести їх у відповідність до Конституції України і норм ЦКУ. Захищати права своїх громадян, а особливо дітей – це один із головніших напрямків діяльності держави, яка бажає претендувати на звання розвинутої європейської країни, а тому вакцинація в Україні повинна бути добровільною та не впливати на можливість здійснювати громадянами інші свої конституційні права.

Література

1. Європейська Соціальна Хартія : від 03.05.1996 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення: 30.08.2018) – Назва з екрану.

2. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 30.08.2018) – Назва з екрану.

3. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.08.2018) – Назва з екрану.

4. Круглова О.О. Обов'язкова вакцинація: порушення особистих немайнових прав фізичної особи / О.О, Круглова // Форум права. – 2011. – С. 537-541.

5. Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.09.2011 № 595 // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1159-11> (дата звернення: 30.08.2018) – Назва з екрану.